

Nr 63

Jordbruksutskottets betänkande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition om godkännande av gränsälvsoverenskommelse mellan Sverige och Finland, m. m. jämte motion.

Propositionen

I propositionen 1971: 137 har Kungl. Maj:t under återopande av utdrag av statsrådsprotokollet över justitieärenden och lagrådets protokoll för den 8 oktober 1971 föreslagit riksdagen att *dels* godkänna gränsälvsoverenskommelse den 16 september 1971 mellan Sverige och Finland samt tilläggsöverenskommelse samma dag till överenskommelsen den 17 februari 1949 mellan Sverige och Finland om flottningen i Torne och Muonio gränsälvar, *dels* antaga vid propositionen fogade lagförslag.

I propositionen föreslås, att riksdagen godkänner gränsälvsoverenskommelsen den 16 september 1971 mellan Sverige och Finland. Överenskommelsen innehåller en utförlig materiell reglering i fråga om byggande i vatten, vattenreglering, fiske och skydd mot vattenförorening inom ett område som omfattar gränsälvarna med tillflöden, sidoflöden och särskilda utflöden samt skärgårdsområdet utanför Torne älvs mynning. Regleringen bygger på gällande finsk och svensk rätt. För tillämpning av överenskommelsen inrättas en gemensam finsk-svensk gränsälvskommission. Kommissionen skall i de nationella myndigheternas ställe pröva tillstånds- och ersättningsfrågor samt handha vissa tillsynsuppgifter och andra administrativa funktioner bl. a. beträffande fisket. Gränsälvsoverenskommelsen skall efter ratifikation träda i kraft den 1 januari 1972.

Vidare föreslås att riksdagen godkänner en tilläggsöverenskommelse till överenskommelsen den 17 februari 1949 om flottningen i Torne och Muonio gränsälvar. Tilläggsöverenskommelsen innehåller föreskrifter om återställningsåtgärder i flottleden efter flottningens upphörande. Den avses träda i kraft samtidigt med gränsälvsoverenskommelsen.

I propositionen framläggs slutligen förslag till erforderliga lagstiftningsåtgärder med anledning av överenskommelserna.

De aktuella förslagen till överenskommelser har med text på svenska och finska språken fogats till statsrådsprotokollet den 30 juni 1971 i förevarande ärende som bilaga 2 (s. 81—146 i propositionen).

Lagförslagen återfinns på s. 2—5 i propositionen.

Motionen

I samband härmed har utskottet behandlat motionen 1971: 1520 av herr Stridsman m. fl. (c, s, fp, m, vpk) vari hemställt att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t dels begär att vissa i motionen anförda detaljerinringar mot gränsälvs- och tilläggsöverenskommelsen översänds till den i propositionen föreslagna finsk-svenska gränsälvskommissionen för beaktande, dels uttalar att gränsälvskommissionens kansli må förläggas till Haparanda samt att riksdagen i övrigt godkänner gränsälvsöverenskommelsen den 16 september 1971 mellan Sverige och Finland.

Utskottet

Som redovisas i propositionen inleddes i slutet av 1950-talet på initiativ av Nordiska rådet i samarbete mellan Finland, Norge och Sverige utredning rörande möjligheterna att gemensamt utnyttja vattenkraftsresurserna på Nordkalotten. Detta utredningsarbete aktualiserade frågan om en mer omfattande vattenrättslig konvention rörande nyttjandet av de finsk-svenska gränsvattendragen, och år 1961 tillsattes finsk-svenska gränsälvskommittén med uppdrag att utarbeta förslag till en sådan konvention.

Sedan kommittén fullgjort sitt uppdrag och dess förslag remissbehandlats i Finland och Sverige har överläggningar ägt rum mellan företrädare för de båda staterna. Härvid har kommitténs förslag överarbetats på grundval av remisskritiken och med beaktande av den utveckling som har ägt rum sedan förslaget lades fram.

I propositionen framlagt förslag till gränsälvsöverenskommelse innehåller en utförlig materiell reglering i fråga om byggande i vatten, vattenreglering, fiske och skydd mot vattenförorening inom ett område som omfattar gränsälvarna med tillflöden, sidoflöden och särskilda utflöden samt skärgårdsområdet utanför Torne älvs mynning. Regleringen bygger på gällande finsk och svensk rätt. I den mån konventionsreglering saknas blir vardera statens interna rätt subsidiärt tillämplig. För tillämpning av överenskommelsen inrättas en gemensam finsk-svensk gränsälvskommission.

Med hänsyn till att den allmänna flottningen i gränsälvarna skall upphöra efter innevarande säsong har av kommittén föreslagna bestämmelser om flottning inte tagits upp i det slutliga förslaget. I stället föreslås att gällande flottningsöverenskommelse skall bibehållas och kompletteras med föreskrifter om återställningsåtgärder i flottleden efter flottningens upphörande.

Gränsälvsöverenskommelsen föreslås efter ratifikation träda i kraft den 1 januari 1972.

Kungl. Maj:t godkände den 30 juni 1971 för sin del föreliggande förslag till dels gränsälvsöverenskommelse mellan Sverige och Finland, dels tilläggsöverenskommelse till överenskommelse den 17 februari 1949 mellan Sverige och Finland om flottningen i Torne och Muonio gränsälvar. Överenskomsterna har därefter undertecknats den 16 september 1971.

I bilagor till gränsälvsöverenskommelsen har intagits stadga för finsk-svenska gränsälvscommissionen, stadga för fisket inom Torne älvs fiskeområde samt stadga om prövnings- och anmälningsskyldighet för verksamhet som avses i kap. 6 art. 3 i gränsälvsöverenskommelsen. Som bilaga till flottningsöverenskommelsen har intagits tilläggsstadga till stadgan angående flottningen i Torne och Muonio gränsälvars flottled.

För att överenskomsterna skall bli gällande här i landet fordras i vissa hänseenden särskild lagstiftning. Förslag härom föreläggs i förevarande sammanhang riksdagen för godkännande.

I anslutning till föreliggande proposition har väckts en motion, 1971: 1520, vari anfördes erinringar mot vissa detaljer i gränsälvs- och tilläggsöverenskommelsen. Sålunda uttalar sig motionärerna för att ersättning bör utgå till enskilda fiskerättsägare som orsakats intrång i fiskerätten till följd av i gränsälvsöverenskommelsen upptagna regler om fiskådra i älvmrådet, vilka för svensk del medför en viss utvidgning. Motionärerna anser vidare de i 16—19 §§ i fiskestadgan intagna bestämmelserna rörande fiskeredskapens utformning vara alltför detaljerade och även obchövliga. Enligt motionärerna bör övervägas om inte övriga föreskrifter är till fyllest för att förebygga överexploatering av fiskbestånden. Bland de invändningar som i övrigt riktas mot förslagen kan nämnas att motionärerna finner bestämmelsen i 11 § nyssnämnda stadga om förbud för visst fiske under tiden mellan klockan 8 och 18 svensk tid eller motsvarande finsk tid omotiverad. Motionen utmynnar i hemställan att riksdagen begär att anförda detaljerinringar översändes till den i propositionen föreslagna gränsälvscommissionen för beaktande. Vidare föreslås att riksdagen uttalar sig för att kommissionens kansli förläggs till Haparanda. I övrigt bör riksdagen enligt motionärernas mening godkänna gränsälvsöverenskommelsen.

Utskottet anser för sin del i likhet med föredragande statsrådet att gränsälvsöverenskommelsen och tilläggsöverenskommelsen till 1949 års flottningsöverenskommelse, vilka enligt vad i det föregående redovisats utgör resultatet av överläggningar mellan företrädare för Finland och Sverige, är i allt väsentligt lämpligt utformade och bör godkännas från svensk sida. Likaså kan utskottet förorda att riksdagen antager de i sammanhanget framlagda lagförslagen.

Med hänsyn till att förslagen till överenskommer tillkommit vid förhandlingar mellan finska och svenska representanter och att tillämpningen skall ankomma på en gemensam finsk-svensk kommission anser

utskottet inte skäl föreligga att i förevarande sammanhang gå in på en närmare diskussion rörande de olika detaljerna i överenskommelserna. I anledning av motionsyrkandena vill utskottet emellertid hänvisa till bl. a. vissa uttalanden i propositionen. Vad gäller den i motionen väckta frågan om ersättning på grund av reglerna om fiskådra har föredraganden visserligen anslutit sig till gränsälvskommitténs och de svenska sakkunnigas uppfattning att utvidgningen av fiskådran på den svenska sidan i princip inte bör föranleda ersättning till de enskilda fiskerättsägarna. Skulle det visa sig att utvidgningen i något enstaka undantagsfall medför oskäligt intrång i utövandet av fiskerätt kan det emellertid av billighets-skäl vara befogat med viss ersättning. Frågan härom kan då enligt föredraganden lämpligen tas upp till behandling på initiativ av gränsälvs-kommissionen. Vad angår de detaljerade redskapsbestämmelserna i 16—19 §§ i förslaget till stadga för fisket inom Torne älvs fiskerområde anför i propositionen (s. 39) att gränsälvskommissionen bör ges relativt stora möjligheter att i konkreta fall medge undantag från bestämmelserna i stadgan. För att tillgodose detta önskemål har i 21 § första stycket i det aktuella förslaget angetts att kommissionen får medge undantag från bestämmelse i stadgan inte endast för fiskodling eller vetenskapligt ändamål utan även i den mån det finnes påkallat av fiskevårdshänsyn. I 22 § anges att kommissionen även i annat fall än som avses i 21 § får medge undantag från bestämmelserna i 10 och 16—19 §§ i den mån det finnes påkallat. Som en ytterligare spärr vid tillämpningen av 22 § föreskrivs, att frågor av särskild betydelse skall underställas båda regeringarnas prövning. I propositionen framhålls att de erfarenheter som kommissionen tillgodogör sig vid tillämpningen av 21 och 22 §§ torde komma att utgöra en lämplig grundval för en framtida revision av stadgan. Den i 11 § föreslagna bestämmelsen om förbud mot visst fiske under dagtid överensstämmer med gällande länsstadga för Norrbottens län. Förslaget framlades ursprungligen år 1963 av finsk-svenska laxfiskekommissionen som motiverade bestämmelsen med att fiskådran skulle upprätthållas även vid notfiske.

Utskottet utgår från att bl. a. i motionen berörda frågor kommer att med uppmärksamhet följas av gränsälvskommissionen. Det synes kunna förväntas att kommissionen, sedan närmare erfarenhet vunnits av de nya bestämmelserna, tar de initiativ till revision av föreliggande överenskommelser som kan befinnas påkallade.

Mot bakgrund av det anförda har utskottet funnit motionen 1971: 1520 i övrigt inte böra föranleda någon särskild riksdagens åtgärd.

Som framgår av den föregående redogörelsen avses gränsälvsöverenskommelsen träda i kraft den 1 januari 1972. Den skall dock först ratificeras. Även tilläggsöverenskommelsen skall ratificeras. Tilläggsöverenskommelsen träder i kraft när den ratificerats, dock tidigast samtidigt med gränsälvsöverenskommelsen. Enligt vad utskottet erfarit är

det tänkbart att handläggningen av hithörande ärende vid den finska riksdagen kan komma att bli något fördröjd. Om ratifikation inte skulle kunna ske före den 1 januari 1972 blir det nödvändigt att Sverige och Finland överenskommer om ett senare datum för ikraftträdandet av nu ifrågavarande överenskommelser. Utskottet föreslår, att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att i dylikt fall från svensk sida träffa sådan överenskommelse.

Under hänvisning till vad i det föregående anförts hemställer utskottet att riksdagen

1. a. godkänner gränsälvsöverenskommelsen den 16 september 1971 mellan Sverige och Finland samt tilläggsöverenskommelsen samma dag till överenskommelsen den 17 februari 1949 mellan Sverige och Finland om flottningen i Torne och Muonio gränsälvar,
b. lämnar motionen 1971: 1520 utan åtgärd,
c. bemyndigar Kungl. Maj:t att i förekommande fall träffa överenskommelse om senareläggande av tidpunkten för ikraftträdandet av förenämnda överenskommelser i enlighet med vad utskottet i det föregående anfört,
2. antager de vid propositionen fogade lagförslagen.

Stockholm den 18 november 1971

På jordbruksutskottets vägnar

NILS G. HANSSON

Vid detta ärendes slutbehandling har närvarit: herrar Hansson i Skegrie (c), Mossberger (s)*, Persson i Skänninge (s)*, Hedström (s), Magnusson i Grebbestad (s), fru Lindberg (s), herrar Takman (vpk), Johansson i Holmgården (c)*, Berndtsson i Bokenäs (fp), Andersson i Storfors (s), Bergqvist (s), Leuchovius (m)*, Persson i Heden (c) och fru Anér (fp).

* Ej närvarande vid justeringen.

